

Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande i betänkande SOU 2018:34 "Vägar till hållbara vattentjänster"

Länsstyrelsen Kalmar län tillstyrker i huvudsak de förslag betänkandet lämnar.

Länsstyrelsens synpunkter avviker lite mer från betänkandets förslag i följande punkter:

- Länsstyrelsen föreslår utökade LOVA-bidrag som kommer kommuner tillgodo istället för att införa nya bidrag kring kommunal VA-rådgivning. På detta sätt kan befintliga bidragssystem användas istället för att skapa nya.
- Länsstyrelsen föreslår att betänkandet omarbetas så att vattenmyndigheterna infogas i den nationella plattformen för samverkan om hållbara vattentjänster.
- Länsstyrelsen anser att det behöver arbetas in i betänkandet att ett tidsintervall ska läggas in för när och hur ofta en kommunal vattenförsörjningsplan ska aktualitetsprövas av kommunfullmäktige.

Avsnitt 1.2 Förslag till lag om ändring av lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (kommentar till de nya förslagen 6a-6d§§)

Det är bra att det lyfts hur viktigt det är med strategiskt antagna planer via politiken alltså kommunfullmäktige, så även gällande vatten- och avlopps (VA)-hantering vilket inkluderar till exempel utbyggnadsplaner av VA-verksamhetsområden, klimatanpassning av bebyggelse, dagvattenstrategier, tillsyn enskilda avlopp, budgetfrågor osv. Att planera för VA-frågor i form av strategiska dokument, vilka sen integreras utifrån plan- och bygglagens principer, genom att processa VA-planerna demokratiskt, som en del i översiktsplaneringen, med samråd och granskning är ett mycket bra förslag. En fråga dock som kan behöva förtydligas gällande paragraf 6d är vad ordet "liten" betyder. Det finns en risk för tolkningsutrymme alltså när egentligen en ändring i planen ska behöva ställas ut eller inte.

Avsnitt 1.7 Avloppsdeklaration

Ansvar för den enskilda anläggningsägaren är stort. Idag är troligen de flesta avloppen inventerade någon gång, men åldern är hög på både avlopp och inventeringar. En avloppsdeklaration anses ge det incitament som behövs för att öka förnysetakten. Hur ser ett fungerande avlopp ut och fungerar det som tänkt? Detta är svårt att bedöma för en erfaren inspektör och blir troligen svårt att bedöma objektivt i landet genom ett kontrollorgan. *Länsstyrelsen är tveksam till förslaget, men är positiv till intentionen med förslaget då ett ökat krav på egenkontroll och besiktning i någon form ger en högre åtgärdsakt. Hur man genomför detta på bästa sätt bör fortsatt utredas. Havs- och vattenmyndigheten bör ges i uppdrag att föreskriva lämplig egenkontroll och till den kopplad avgift och/eller miljöstraffavgift.*

Avsnitt 4.4.3 Vad som menas med att ”på ett annat sätt uppnå motsvarande skydd”

De skillnader som nämns i avsnitt 4.4.3 *Vad som menas med att på ett ”annat sätt uppnå” motsvarande skydd* tolkas som att utredningen öppnar upp för en ekonomisk bedömning även i områden där kommunen har ett utpekat ansvar enligt nuvarande lagstiftning. Om det är tekniskt möjligt att långsiktigt uppnå motsvarande skydd för människors hälsa och miljön och kommunernas utredningar dessutom visar på att det är mest ekonomiskt lönsamt att bilda gemensamhetsanläggningar, ställer detta stora krav på att kommunerna ska kunna utreda och jämföra olika tekniska lösningar och kostnader även på lång sikt.

Frågan är hur stor skillnad de givna förslagen innebär när ett område efter granskning faller inom ramen för 6 § vattentjänstlagen och åtgärder på små enskilda anläggningar inte bedöms vara tillräckligt. I de fallen där den organisatoriska viljan inte finns till samverkan kommer det i alla fall att krävas en kommunal lösning.

Förslaget att komplettera 6§ i Vattentjänstlagen med att kommunen ska utreda alternativa skyddsåtgärder ger å andra sidan möjligheter att lösa svåra frågor kring teknik och höga kostnader som utbyggnad av en allmän VA-anläggning inte sällan ger upphov till. Detta är framför allt tydligt i Kalmar län där redan idag stora utmaningar finns för VA-kollektivet med stora avstånd, svår och dyr ledningsdragning och små kollektiv med liten investeringsförmåga.

Avsnitt 4.5 Krav på plan för allmänna vattentjänster (här kopplat till klimatanpassning)

Kommunens ansvar vad gäller dimensionering av VA nät är i dagsläget 10 år, förslag under årens lopp har varit på ett utökat kommunalt ansvar till 20 år. I ett förändrat klimat ökar översvänningsriskerna och därmed ändras återkomsttiderna. Ökat ansvar frågan bör man i den kommunala planeringen ha som mål att skapa robusta samhällen som klarar förutsägbara risker som återkommande översvämningar med en återkomsttid på 100 år.

Boverket skriver i tillsynsvägledningen till länsstyrelserna om skyfall att som ett minimum bör ny sammanhållen bebyggelse och bebyggelse med samhällsviktig verksamhet planläggas så att den årliga sannolikheten för att bebyggelse tar skada vid översvämning är mindre än 1/100. Kommunen har även möjlighet att arbeta förebyggande för att skydda områden från skador i samband med skyfall, under förutsättning att ingen enskild gynnas. Förslaget i avsnitt 4.5 kring kravet på skyfallsplan bör därför utökas med återkomsttid med krav på att samhällena har som målsättning att klara 100 års regn i sin samhällsplanering, både för ny som risker för skador på den befintligt byggda miljön.

Avsnitt 4.7.2 Mål för ökad åtgärdstakt

Länsstyrelsen tillstyrker att det sker en lagöversyn och skapas bättre förutsättningar för att öka åtgärdstakten avseende enskilda avlopp. Påverkan från avlopp är stor och i många vattenförekomster avgörande faktor för risken att inte nå god kemisk och/eller ekologisk status.

Förslaget med etappmål tillsammans med metoder för uppföljning ger goda förutsättningar för ökad åtgärdstakt för små avlopp. Det vore en fördel om det är möjligt att samordna tidsramar för etappmål och uppföljning med vattenmyndigheternas åtgärdsprogram och tillhörande åiterrapportering från kommunerna.

Avsnitt 4.8 Effektivare tillsynsarbete

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget att Havs- och vattenmyndigheten får föreskriftsrätt när det gäller små avlopp och att det tydliggörs att Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning för små avloppsanläggningar

belastade med hushållspillvatten och som är dimensionerade för högst 200 personekvivalenter.

Länsstyrelsen ställer sig även bakom förslaget att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att genomföra en satsning inriktad på hur nya e-tjänster och IT-lösningar kan effektivisera tillsynen samt ta fram ett underlag om små avloppsanläggningars tekniska prestanda som både kommuner och fastighetsägare kan få tillgång till. På sikt kan det ge mer detaljerade och mellan kommuner mer likartade underlag. Detta skulle kunna förbättra förutsättningarna för vattenmyndigheterna att identifiera var det finns kvarstående åtgärdsbehov.

Avsnitt 4.13.1 Plan för hantering av skyfall

Länsstyrelsen anser att det är bra att dagvattenhantering kopplas till skyfallskarteringar men det är också viktigt att, förutom att bli av med ytvatten snabbt, också kunna rena och fördröja yt- och dagvatten under andra omständigheter. Det leder till att t ex kommunerna i sin planering måste kunna tänka utifrån flera scenarier med torka o skyfall, översvämning, lågvattenpunkter, flödesriktningar för vatten, havsnivåhöjning osv vilka sen kopplas till dagvattenhantering. Alltså innebär det att klimatanpassning ska göras samtidigt som fördröjning och rening av ytvatten också måste klaras. Detta främst för att kunna uppnå miljökvalitetsnormer för vatten och inte belasta slutrecipienter, som t ex haven med förorenande ämnen som miljögifter och näringsämnen. Samhället behöver alltså både kunna gasa och bromsa samtidigt för att klara olika typer av belastningar kopplat till ytvatten. Att sedan också kunna hålla kvar vatten i landskapet, både för stad och land, och därigenom gynna t ex den biologiska mångfalden, öka grundvattenbildning och ökad tillgång till vatten för bevattning av grödor, betesmarker osv är ytterligare utmaningar för en hållbar, långsiktig samhällsplanering. Ett sådant resonemang vore på sin plats under detta avsnitt kring anpassningsåtgärder för dagvattenhanteringen. Det är även viktigt att förtydliga hur t.ex. dagvatten kan regleras, inte enbart strategiskt via översiktsplaneringen utan även i skarpt läge vid detaljplanering.

Begreppet strukturplan är otydligt (s 125 samt s 255). Det säger egentligen inte, utan förklaring, vilken typ av plan som menas och vilket syftet är. Det finns redan ett antal begrepp som skyfallskartering, dagvattenstrategi, klimatanpassad plan osv. som visserligen inte heller beskriver helheten men som ändå visar på syftet.

Avsnitt 5.9.7 Konsekvenser av övriga förslag

Utredaren ger flera förslag på hur kommunerna ska anpassa sin avfallshantering så att fler kretsloppsanpassade avloppsavfall ska kunna tas omhand. Bidrag för kloka innovativa lösningar ska kunna utgå och detta passar bra inom ramen för exempelvis LOVA. *Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.*

Avsnitt 5.10 Konsekvensen för staten (Myndigheternas roller)

Länsstyrelsen bifaller förslaget att Havs- och vattenmyndigheten ska utses till tillsynsvägledande myndighet för länsstyrelsernas tillsyn enligt vattentjänstlagen. Det är välkommet att ansvarsförhållanden mellan nationella myndigheter tydliggörs och likaså välkommet att förstärka kommunernas ansvar enligt vattentjänstlagen.

Länsstyrelsen vill understryka att vattenmyndigheterna ska inkluderas i den föreslagna nationella plattformen för samverkan om hållbara vattentjänster (s 149). I vattenmyndigheternas åtgärdsprogram föreslås relevanta och kostnadseffektiva åtgärder, vilket utredningen refererar till vid ett flertal tillfällen. Vidare har vattenmyndigheterna genomfört en fördjupad utredning av källfördelning för övergödande utsläpp, vilket redovisas i de distriktsvisa förvaltningsplanerna 2016–2021 (Del 2). Där finns detaljerade kartunderlag som visar vilka vattenförekomster som har bedömts ha betydande påverkan av små avlopp. Det vore en förlust för plattformen om inte vattenmyndigheterna ingår.

Avsnitt 5.10.4 Krav på plan för allmänna vattentjänster

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget att krav införs i vattentjänstlagen på att kommunerna ska ha en långsiktig plan för hur försörjning av vattentjänster ska ske inom kommunen. Detta går också i linje med utpekade åtgärder i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Det bör arbetas in i betänkandet när och hur ofta en plan för vattenförsörjning ska aktualitetsprövas av kommunfullmäktige.

VA-planer har i stor utsträckning utarbetats i samtliga tolv kommuner i Kalmar län genom ett framgångsrika LOVA-projekt. Samråd och demokratiprocessen kring dessa har genomförts på olika sätt, men har funnits i någon mån, vilket varit viktigt. *Länsstyrelsen tillstyrker krav på kommunerna, att genom samrådsprocess, ta fram VA-planer i varje kommun.*

Avsnitt 4.13.2 Stödjande myndighet

Vad gäller stöd till kommunerna i upprättande av skyfallsplaner har man utelämnat länsstyrelserna och nämner man endast Boverket. Länsstyrelserna har en viktig roll att ta fram planeringsunderlag och kan stötta kommunerna i deras arbete i att ta fram skyfallsplaner. Förutsättningarna och möjligheterna att ta fram skyfallsplaner skiljer sig mycket åt mellan kommunerna, varför en regional stöttning i arbetet är viktig. Skyfallsplanerna kommer sedan vara del av materialet kring framtagande av översikts- och detaljplaner där länsstyrelserna ska ta ställning om kommunerna tagit tillräcklig klimathänsyn. Länsstyrelsen bör därför vara med tidigt i processen.

De som deltagit i beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av chefen för Tillväxt- och miljöavdelningen, Eva Brynolf, efter föredragning av chefen för Miljöenheten, Åsa Axheden. Deltagande i beslutet har också varit chefen för Vattenenheten Henrik Andersson, miljöskyddshandläggare Niklas Fredin, vattenplanerare Eva T Hammarström, samordnare på Vattenmyndigheten Are Vallin samt klimatstrateg Lars Ljungström.

Handlingen är digitalt underskriven och fastställd i Länsstyrelsens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Du hittar information om hur länsstyrelsen behandlar personuppgifter på www.lansstyrelsen.se/dataskydd